

Nestali praznik – Dan dječje radosti, 31. 12.

Što je donio Djed Mraz za Dan dječje radosti?

DAN DJEČJE RADOSTI

Crveni Božić

Ako vam nije palo na pamet da božićne blagdane proslavite tako da se s Djedom Mrazom, bijelim zečićima i djecom odjevenom u pionirske uniforme uhvatite u kolo i zaplešete oko božićnog drvca pjevajući "Na vrh gore Romanije crveni se barjak vije", zasigurno niste doživjeli neobičan običaj slavljenja Dana dječje radosti. Taj specifičan jugoslavenski praznik danas je uglavnom zaboravljen, ali nevjerojatno je zanimljiv kao pokušaj spajanja najrazličitijih tradicija i stvaranja novog blagdana ni iz čega.

Razdoblje nakon Drugoga svjetskog rata bilo je u Jugoslaviji obilježeno nestašicama svega – od hrane do odjeće – a stanovništvo je velikim dijelom ovisilo o pomoći iz inozemstva. Istovremeno su se odvijala golema kulturološka previranja, tijekom kojih je komunistička ideologija nastojala izgraditi i nametnuti vlastite običaje te njima zamijeniti one starije. U takvim je uvjetima oskudice i manjka sredstava država ipak nastojala pružiti djeci priliku za veseljem. Pritom se namjeravalo zajedničkim aktivnostima djece graditi zajedništvo i sklonost suradnji, a istovremeno i zamijeniti vjerske običaje vezane uz božićno vrijeme, koje su "napredni" komunisti nazivali zaostalima i srednjovjekovnim. Raznim je organizacijama, poput sindikata, Socijalističkog saveza, Saveza pionira i drugih, bilo dano u zadatak da na Staru godinu organiziraju slavlja namijenjena djeci predškolskog i školskog uzrasta. Ta se prigoda nazivala Danom dječje radosti. Uključivala je i kazališta, domove kulture, televizijske i radiopostaje te većinu kulturnih ustanova, a u školama, vrtićima i pionirskim ustanovama nastavnici i voditelji poticali su djecu da organiziraju slavlja, izrađuju nakit za bor i osmišljavaju predstave. Težilo se tomu da se ljudi počnu osjećati obvezanima da taj događaj slave i u vlastitim obiteljima te da u stanovima kite borove na Staru godinu. Gradovi bi se tijekom prosinca ukrašavali, a mediji bi stvarali atmosferu iščekivanja, ali ne Božića, nego Nove godine. U uputama za organizaciju proslave iz 1951. godine piše da su "svi napredni građani naše zemlje dužni sudjelovati" jer je Dan dječje radosti "pažnja naše socijalističke društvene zajednice prema svojim najmlađima... koji će nastaviti veliko djelo izgradnje socijalizma".

Za proslavu tog dana prisvojeni su likovi i običaji koji su se povezivali sa slavljenjem Božića, ali i generički likovi iz dječjih priča i personifikacije. Tako se preporučalo upriličenje priredbi s koncertima, recitacijama, igrokazima, lutkarskim i filmskim predstavama, kićenjem borova (s petokrakom zvijezdom na vrhu), likovima Snješka Bijelića i personifikacijama Stare i Nove godine. Vrhunac je bio dijeljenje darova. Njih je uz prigodni program u sindikalnim domovima ili prostorijama mjesnih zajednica dijelio Djed Mraz. Već je vrlo rano bio očit američki utjecaj, s bradatim djedicom u crvenoj odori i kapi, ali vidljive su bile i natruhe starijih običaja, kada bi darove dijelio sv. Nikola. Naravno, to ga nije sprečavalo da s djecom zapjeva "Druže Tito, ljubičice bijela". Njegove saonice nisu nužno vukli sobovi, nego su to mogli činiti i zečići.

Djed je u početku djecu hvalio, ali i kudio zbog raznih prijestupa; kasnije se preporučalo da ih samo hvali kako se ne bi narušavalo dobro raspoloženje. Ranih su godina, neposredno nakon Drugoga svjetskog rata, proslave imale mnogo jači ideološki karakter (primjerice, pjevale su se partizanske pjesme, a djeci je darove mogao dijeliti i Stari borac), no kasnije je pristup ublažen i naglasak je stavljen na veselje. U početku je organizacija događaja bila opuštenija, no poslije se nalagalo da se u ustanovama osnuju posebni odbori koji će detaljno isplanirati tijek proslave. Brzo se počelo preporučivati i da se s darovima

ne pretjeruje, uglavnom zbog kronična nedostatka novca, a i zato što se događalo da isto dijete na nekoliko mjesta primi darove. Bilo je poželjno da se dijele igračke, slikovnice ili drugi simbolični darovi, a ne novac – u skladu s "realnim mogućnostima društvene zajednice".

Do 1960-ih je Dan dječje radosti postao uvriježenom jugoslavenskom tradicijom. To je dovelo do zanimljivih situacija – primjerice, da se u pojedinim obiteljima darovi dijele djeci i na Božić i na Novu godinu. Ipak, svi su se radovali posjetu kazalištu ili domu kulture da im ondje Djed Mraz podijeli slatkiše ili druge prigodne darove. Ponegdje bi bile organizirane i parade ili javni dočeci Djeda Mraza, kao i sanjkanja, grudanja i druge zimske radosti. Bila je to prilično specifična tradicija i kombinacija običaja, svojstvena Jugoslaviji. Poput mnogih drugih običaja iz doba komunizma, i Dan dječje radosti promptno je zaboravljen nakon njegova pada. Djed Mraz postao je nepoželjnim, a vjersko slavljenje Božića istisnulo je Novu godinu. Taj je praznik ostao samo u sjećanju ljudi koji su ga doživjeli, kao dio mozaika čudne i često bizarne hrvatske prošlosti.

Izvor teksta:

Matić, Tomislav. Iščezla Hrvatska : jednom (ne)davno u Lijepoj Našoj. Zagreb : Mozaik knjiga. 2019. str. 281, 284.

ZA RODITELJE

Kako ćemo dočekati Dan dječje radosti u obitelji

Bliži se veliki praznik. Društvene organizacije, tvornice, poduzeća i ustanove spremaju s puno brige našim mališanima iznenađenja.

Iznenađenja, koja ih čekaju u kutiću, obdaništu, školi, maminoj i tatinoj ustanovi i koliko god ih ima, uvijek su djeci dobro došla i čine im veselje.

Svaki veliki praznik treba svečano proslaviti i u obitelji, a naročito Dan dječje radosti. Kako i koliko će taj dan donijeti djeci radosti ovisi od vas roditelja. U obitelji ovi dani treba da se osjete kao nesvakidašnji, da budu lijepi i blistavi.

Na vrijeme uređen dom, pripremljeni pokloni i sve što treba, učinit će da nema one pretprazničke nervoze, koja se prenosi i na djecu. Majka ne može sve te poslove da obavi na vrijeme, ako joj svi ne pomognu, pa čak i djeca.

Starija djeca mogu pomoći roditeljima u uređivanju stana, nabavi namirnica, pripremanju ukrasa za jelku i poklona. Ali i za ovu djecu mora ostati nešto nedokučivo, a to je kakvi ih pokloni čekaju.

Poklone treba odmjeravati prema materijalnim mogućnostima. Možda se svakom djetetu ne može kupiti ono što želi, ali dosta igračaka možete i sami napraviti od vate, vunice, kartona, plodina, što će djeci činiti veliku radost. One će imati još veću vrijednost ako ih napravite uz pomoć starije djece.

Neka i djeca roditeljima pripreme poklone. Sjetila sam se dječaka koji je ocu napravio od nekog neupotrebljivog metala pepeljaru, a majci ukrasnu iglu od običnog drveta. Ovakvi su pokloni najdraži.

Neka i u vaš dom uđe djeda Mraz. Kada i kako? Možda će to za predškolsku djecu biti nezaboravni doživljaj.

Uveče kada se pripale sviječice i novogodišnje drvo bljesne, netko će iznenada pokucati na vrata. Djed Mraz s bijelom bradom i brkovima koraknut će u sobu s poklonima. Ulogu djeda Mraza uzet će netko od ukućana. On se unaprijed mora pripremiti što će svim članovima obitelji govoriti. Program djeda Mraza treba da je veseo, a i sa željama da djeca budu vrijedna, poslušna, pristojna. Nagrade djeda Mraza treba da su odmjerene prema

zaslugama, jer će samo tako odgojno djelovati. Ali i djeda Mrazu treba pripremiti neku recitaciju, pjesmicu i igru. Neka mu djeca pokažu što su naučila u kutiću, obdaništu i školi. Neka se zaori pjesma iz dječjih grla i povede kolo oko jelke zajedno sa djeda Mrazom. I kad djeca budu u najvećem veselju, zauzeta razgledavanjem poklona i slatkiša, neka djeda Mraz nečujno napusti vaš dom. On će otići, ali će sve to ostati djeci u nezaboravnom sjećanju.

Ukoliko ste vještiji da stvorite djetetu toplinu i ostavite u nezaboravnoj uspomeni ove događaje, uvijek će im roditeljski dom biti nešto prijatno, lijepo i nezaboravno.

Izvor teksta:

Karlovački tjednik broj 18, 28. 12. 1958., str. 18

Za mlade čitaoce

DJED MRAZ

Crne čizme, bijeli snijeg...

– Tko se penje uz naš brijeg?

Crven pojas, sijeda brada...

– Tko stiže pred vrata grada?

Sretno škripi noćna staza.

– Eto nama Djeda Mraza!

– Što li nosi? Vreću ima!

– Dolazi li s darovima?

– Iz koša mu punog vire

Pokloni za – pionire.

Crne čizme, bijela staza...

Eto starog Djeda Mraza!

A Djed Mraz je svakom mio,

Svakom – tko je dobar bio.

DOČEK DJEDA MRAZA

Evo stiže bijeli dan

Novim ljetom obasjan.

Čekamo ga s mnogo žara,

Jer nam nosi mnogo dara.

Evo stiže bijela brada,

Bijelom stazom našeg grada.

Puna korpa već nam stiže,

Svako dijete prste liže.

"Evo djeco, stiže Djed!
s bijelom bradom i sav sijed.
Tko je marljiv, tko je dobar,
Dobit će i velik dar!"

Miljenko Dejanović, uč. V. b. razr. "Vjekoslava Karasa"

DOLAZI DIJEDO

Zima se bliži,
ogrtač leden ima,
Mjesec proviruje blijedi,
dolazi djed sijed.
Probudit će dječje snove,
i podijeliti darove
veseo će natrag poći,
a nagodinu opet doći.

Anđelka Bencetić, VI. c. "Ivo Lola Ribar"

DJED MRAZ

Djeco!
Poznajete li ovog starog dijedu,
što ima dugu bradu sijedu,
onoga, što darove nosi djetetu svakom,
paketić malen s crvenom trakom?
Mislim, da će već svatko znati
kako dijedu treba zvati.
Djed Mraz, nije li tako?
Pa to zna dijete svako.

Vera Fuks, uč. VI. e raz.

Izvor teksta:

Karlovački tjednik broj 52, 29. 12. 1959., str 11

Izvori fotografija:

<https://www.kafotka.net/9759>

Novogodišnja priredba 1. D razreda i Djed Mraz u Osnovnoj školi Mile Mraović Simić 1968. godine

<https://www.kafotka.net/6723>

Djed Mraz u Radio Karlovcu i Karlovačkom tjedniku

<https://www.kafotka.net/4093>

Djed Mraz u Zorin domu